

РОЗДІЛ 4 ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ І ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

УДК 811.161.2+811.581

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.34.2.20>

КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЯВИЩА ПОЛІСЕМІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ І КИТАЙСЬКІЙ МОВАХ: СХОЖІСТЬ ТА ВІДМІННОСТІ

COGNITIVE-PRAGMATIC ASPECT OF THE PHENOMENON OF POLYSEMY IN THE UKRAINIAN AND CHINESE LANGUAGES: SIMILARITIES AND DIFFERENCES

Ємельянова Д.В.,

orcid.org/0000-0003-2743-3191

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання

Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

У статті детально розглянуто когнітивно-прагматичний аспект явища полісемії в українській і китайській мовах (когнітивний – від лат. *cognitio* – знання, пізнання; прагматичний – від грец. *πραγματικό* – практичне застосування) та відмічене схожість і відмінності явища полісемії в цих мовах, зроблено акцент на практичному використанні надбаних знань явища полісемії в українській і китайській мовах як в процесі навчання майбутніх синологів, так і в майбутній професійній діяльності.

Визначено, що відповідно до характеру організації лексико-семантичних відносин, як в українській, так і в китайській мовах, існують три основні типи полісемії: радіальна, ланцюгова і радіально-ланцюгова. Наведено приклади цих типів полісемії в цих мовах.

Зазначено, що полісемія є явищем не тільки лексичним, а й стилістичним, і виділено три види стилістичної полісемії: метафора, метонімія, синекдоха. Наведено приклади схожості і відмінностей стилістичних полісемів в українській і китайській мовах.

У статті наведено результати експериментально-дослідної роботи з впровадження лекції-презентації «Явища полісемії в українській і китайській мовах: схожість і відмінності» в навчальний процес студентів, які готуються в Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К. Д. Ушинського за спеціальністю 014 Середня освіта (Мова і література (китайська, англійська)). На констатувальному етапі експерименту з'ясовано, що більшість студентів не могли дати повного означення явища полісемії, не мають уявлення про види полісемії, не змогли навести приклади навіть українських полісемів, не розрізняють види полісемічних явищ тощо. На формуальному етапі експерименту проведено онлайн лекцію-презентацію «Явище полісемії в українській і китайській мовах: схожість і відмінності». Повторне тестування студентів дозволило зробити висновок, що проведення інтерактивної лекції було корисним для майбутніх синологів, так як учасники поновили і засвоїли відомості про явище полісемії, про лексичну і стилістичну полісемію, зміст цих понять, визначили схожість і відмінності явища полісемії в українській і китайській мовах. Наявність тексту лекції-презентації в особистому архіві студентів з посиланням на відповідні електронні ресурси знадобиться майбутнім синологам як в їх майбутній професійній діяльності, так і при спілкуванні з носіями мови.

Ключові слова: явище полісемії, українська і китайська мови, схожість, відмінності.

The article examines in detail the cognitive-pragmatic aspect of the phenomenon of polysemy in the Ukrainian and Chinese languages (cognitive – from the Latin *cognitio* – knowledge, cognition; pragmatic – from the Greek *πραγματικό* – practical application) and notes the similarities and differences of the phenomenon of polysemy in these languages, emphasis is placed on the practical use of acquired knowledge of the phenomenon of polysemy in the Ukrainian and Chinese languages both in the process of training future sinologists and in future professional activities.

It was determined that according to the nature of the organization of lexical-semantic relations in both the Ukrainian and Chinese languages, there are three main types of polysemy: radial, chain and radial-chain. Examples of these types of polysemy in these languages are given.

It is noted that polysemy is not only a lexical, but also a stylistic phenomenon, and three types of stylistic polysemy are distinguished: metaphor, metonymy, and synecdoche. Examples of similarities and differences of stylistic polysemes in the Ukrainian and Chinese languages are given.

The article presents the results of experimental and research work on the introduction of the lecture-presentation «Phenomena of polysemy in the Ukrainian and Chinese languages: similarities and differences» into the educational process of students studying at the Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky, majoring in 014 Secondary Education (Language and literature (Chinese, English)). At the ascertaining stage of the experiment, it was

found that the majority of students could not give a full definition of the phenomenon of polysemy, have no idea about the types of polysemy, could not give examples of even Ukrainian polysemes, do not distinguish between types of polysemy phenomena, etc. At the formative stage of the experiment, an online lecture-presentation «The phenomenon of polysemy in the Ukrainian and Chinese languages: similarities and differences» was held. Repeated testing of the students made it possible to conclude that the interactive lecture was useful for future sinologists, as the participants renewed and assimilated information about the phenomenon of polysemy, about lexical and stylistic polysemy, the content of these concepts, and identified the similarities and differences of the phenomenon of polysemy in the Ukrainian and Chinese languages. The presence of the text of the lecture-presentation in the personal archive of students with a link to the relevant electronic resources will be useful to future sinologists both in their future professional activities and when communicating with native speakers.

Key words: phenomenon of polysemy, Ukrainian and Chinese languages, similarities, differences.

Постановка проблеми. Із здобуттям незалежності нашої державі почала формуватися самостійна школа китаєзнавства. Китайська мова вивчається в середніх і вищих навчальних закладах, Інститутах Конфуція, які утворюють необхідну платформу для розуміння громадянами України сучасного Китаю, вивчення китайської мови та культури, для забезпечення китайсько-українського культурного обміну. Сьогодні актуальним завданням є подальший розвиток школи української синології.

Зміцнення українсько-китайських відносин потребує наявності в нашій країні перекладачів і викладачів китайської мови, які на високому рівні володіють не тільки китайською, а й англійською мовою, як мовою міжнародного спілкування, і, звичайно, рідною мовою.

Досліджень з мовної синології в Україні на сьогодні ще небагато, але вони стають актуальними, тому що китайська мова користується великим попитом в нашій країні, особливо серед молоді, як внаслідок незвичайності та особливості цієї мови, так і перспективності подальшого працевлаштування.

Відомо, що китайська мова є рідною приблизно для однієї п'ятої людства, тобто для 1,2 мільярдів населення. Крім того, володіють китайською мовою як іноземною майже 30 млн осіб. Популярність вивчення китайської мови з кожним роком зростає.

Відомо, що сучасна китайська мова заснована на пекінській вимові та увібрала в себе багато лексичних та граматичних особливостей північних діалектів і має офіційну назву путунхуа – «загальноживана», яка прийшла на початку ХХ століття на заміну класичній літературній мові веньянь. Путунхуа є однією з шести офіційних мов Організації Об'єднаних Націй.

З відкриттям в Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К. Д. Ушинського спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізація (мова і література (китайська)) з'явилась можливість для студентів, які навчаються на цій спеціальності, переміститися в науково-дослідницькі центри Китаю при про-

ходженні мовної практики, спілкуватися з носіями мови в Інституті Конфуція, який діє в Університеті Ушинського з 2011 року. Для здійснення таких можливостей необхідно не тільки знати мову Піднебесної, але й знати особливості, тонкощі, лінгвістичні явища цієї неповторної мови, що забезпечить плідне і взаємкорисне спілкування з носіями мови. Китайці дбайливо відносяться до своєї мови і поважають іноземців, які з повагою відносяться до їхньої мови.

Все вище відмічене пояснює актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Полісемія (грец. ἡ πολυσημεία «багатозначність») – наявність у мовної одиниці (слові, фраземі, граматичній формі, синтаксичній конструкції) більше одного значення за умови семантичного зв'язку між ними чи переносу спільних чи суміжних ознак або функцій з одного денотату на інший. Ще в античному мовознавстві явище полісемії було виявлене та описане давньогрецьким науковцем-енциклопедистом, філософом і логіком. Аристотелем (384–322 рік до н.е.) [1, с. 399–400]. Полісемія широко представлена в усіх мовах світу і тому вважається семантичною універсалією.

Проблемами полісемічних явищ в українській мові займалися О. О. Тараненко, А. Л. Лисеченко, Л. П. Солдатова, М. П. Муравицька, Ф. О. Нікітіна, Л. О. Симоненко, Л. Д. Малевич, О. І. Павлова, Т. В. Лепеха, Т. П. Кравченко та багато інших.

Явища китайської полісемії вивчали такі українські та китайські лінгвісти: О. Б. Алексєєв, П. Козориз, Б. В. Коломійчук, Т. М. Корольова, А. В. Попова, І. В. Ситник, В. О. Талашук, Ван Хайянь, Ге Бенї, Лі Юньтун, Юен Рен Чао, Чжан Лі, Цінг Ге, Цянь Даксін, Чень Вондао, Хон Гао та інші. Ці дослідники розглядали особливості полісемії китайської мови, як в загальній теорії мовознавства, так і в окремих видах діяльності. В проведених дослідженнях виявлено, що в китайській мові полісемія є дуже поширеним явищем, оскільки китайські ієрогліфи мають багато значень і можуть вживатися в різних контекстах.

Розглянемо дослідження явища полісемії в українській мові. Так, в Енциклопедії української мови дано таке визначення цього явища: «Полісемія – це органічна властивість людської, природної мови, яка, з одного боку, відображає характер і хід пізнання та мовного освоєння дійсності шляхом асоціативних процесів, а з другого – є свідченням схильності мислення і мови до економної систематизації, тенденції до позначення нескінченного світу відносно обмеженою кількістю матеріальних мовних оболонок» [2, с. 502]. А. Л. Лисиченко, яка досліджувала лексикологію сучасної української мови, також зазначає, що «полісемія забезпечує одну з важливих вимог до мови як до знакової системи – за допомогою мінімальної кількості знаків передавати максимальну інформацію, тобто вимогу економності знакової системи» [3, с. 22].

Значна увага приділена питанню визначення важливої ролі полісемії у термінотворенні й формуванні терміносистем у сучасному українському мовознавстві [4, 5, 6, 7]. У лінгвістиці сформувався протилежні погляди на роль полісемії у термінології. Деякі лінгвісти вважають, що полісемія є негативним явищем, яке спричиняє труднощі при користуванні науковою літературою, приводить до порушення взаєморозуміння і вважають, що необхідно домагатися, щоб кожен термін був однозначним [6]. Інші дослідники стверджують, що багатозначні терміни в оптимальній кількості не дестабілізують терміносистеми, а, навпаки, є елементами її систематизації та уніфікації [7]. Основною причиною виникнення полісемії у терміносистемах різноманітних галузей науки

і техніки, як вважають дослідники, є синтез наук, перетин їх окремих галузей, зручність означення споріднених явищ у різних науках [8].

Аналіз наукових досліджень дозволяє дійти висновку, що явище полісемії є результатом економії мови для означення предметів, об'єктів і явищ, економії працездатності людини для визначення всього, що її оточує, і є лексичним явищем, яке визначається як безліч значень, властивих одній і тій же лексемі, яке реалізується в письмовій або усній промові, а зрозуміти смисловий відтінок тієї чи іншої лексеми можна лише в контексті [8, 9, 10]. Одне із значень (те, яке в тлумачному словнику завжди вказується першим) прийнято вважати основним. Інші – похідні.

Лінгвісти виділяють у багатозначному слові, що утворює ієрархічну семантичну систему, відповідно до характеру організації лексикосемантичних відносин (залежності, мотивації) три основні типи полісемії: радіальна, ланцюгова і радіальноланцюгова [11]. В таблиці 1 наведено види лексичної полісемії, їх визначення і приклади в українській мові.

Полісемія мови – це явище не тільки лексичне, а й стилістичне. Можна виділити три види стилістичної полісемії: метафору, метонімію, синекдоху [11]. В таблиці 2 зазначено види стилістичної полісемії, дано їх визначення і наведено приклади.

Як висновок до визначення явища полісемії в українській мові, А. О. Гребченко висловила думку, що існування полісемії зумовлене протиріччям між обмеженою кількістю мовних одиниць та необмеженою кількістю предметів та явищ

Таблиця 1

Види лексичної полісемії, визначення, приклади в українській мові

Радіальна полісемія	Ланцюгова полісемія	Радіально-ланцюгова полісемія
Всі похідні (непрямі) значення походять безпосередньо від одного основного (прямого) слова чи терміну.	Кожне наступне значення є похідним від попереднього, найближчого до нього значення.	Поєднує в собі радіальну і ланцюгову полісемію, тобто паралельну підпорядкованість і послідовну залежність лексико-семантичних варіантів багатозначного слова.
Приклад: Слово стіл (різновид меблів) як основне (пряме) значення, має похідні (непрямі) значення, а саме: їжа, страви, харчі; установа або відділ установи, що займається певними справами (довідковий стіл); деталь верстата у вигляді горизонтальної дошки, що служить для закріплення заготовок під час їх обробки	Приклад: Прикметник дозрілий має три значення: «який дозрів; доспілий»; «який досягнув повного розвитку»; «який повністю сформувався (про абстрактні поняття (гнів, розум, любов тощо))». Спостерігається такий «ланцюжок»: друге значення – другим.	Приклад: У слові зерно виділяють п'ять значень, які виявляють і паралельну підпорядкованість, і послідовну залежність: 1) «насіння рослин» (конопляне зерно, кава в зернах); 2) «дрібний плід хлібних злаків» (торгувати зерном, зібрати хліб до зерна); 3) <i>перен.</i> «зародок, початок чого-небудь» (зерно теорії, зерно поетичного дару); 4) «окрема дрібна часточка якої-небудь речовини; крупинка, краплинка» (зерно піску, зерно золота); 5) <i>перен.</i> «невеличка часточка, крихітка чого-небудь» (зерно правди, зерно надії)

Види стилістичної полісемії, визначення і приклади

Метафора (з грецької <i>μεταφορά</i> «перенесення»)	Метонімія	Синекдоха – різновид метонімії:
Являє собою перенесення назви з одного предмета або явища на інший, розкриття сутності одного предмета чи явища через особливості іншого на основі схожості абсолютно різних ознак.	Заміна одного слова іншим на основі суміжності (тобто тісного зв'язку).	Найчастіше проявляється у заміні назви цілого предмета назвою його частини.
Приклади: Йде сніг (сніжинки, як відомо, «ходять» не вмюють). Полетів у магазин по цукерки (не на літаку «полетів», а дуже швидко пішов).	Приклади: Читати Шевченка (назва твору замінена його автором). Київ прокидається (не саме місто, а люди, які в ньому перебувають).	Приклади: Червона шапочка (на позначення всієї дівчинки – лише її головний убір). Ноги моєї тут не буде (позначення цілої людини тільки частиною її тіла).

навролишньої дійсності, що призводить до економії термінів та мовних зусиль для позначення предметів, об'єктів і явищ дійсності. Внаслідок таких процесів у лінгвістиці слово набуває нового метафоричного значення при позначенні предмета, об'єкта чи явища, що вже має загальноприйняте найменування, і свідчить про те, що виникнення багатозначності обумовлене не лише принципом економії мовних зусиль, а й іншими факторами, пов'язаними із виконанням мовою як номінативної, так і емоційно-експресивної функції [12].

Зупинимося на дослідженні явища полісемії в китайській мові, на схожості й відмінностях цього явища в українській і китайській мовах. Полісемія (一词多义 Yī cí duō yì), як вже зазначено вище, є мовною універсалиєю в системі мов, тобто вона присутня і властива всім мовам, зокрема, і китайській. Китайський лінгвіст Юен Рен Чао визначає полісемію в китайській мові як явище, в якому одне слово має два або більше пов'язаних, але дещо різних значень, і кожне з цих значень є результатом процесу розвитку мови, у якому початкове значення було розширено або перенесено на інші пов'язані значення [13]. Дослідження Юен Рен Чао стосується унікальності характеристик історичного і культурного контексту, нюансів полісемії в китайській мові.

Дослідження, проведене І. В. Ситник, виявило, що «...у словнику китайськомовного педагогічного дискурсу початкового рівня зафіксовано 1777 полісемічних одиниць, що становить 58% від загальної кількості» [14, с. 162]. Авторка, посилаючись на дослідження Чжан Лі, яке він здійснив на основі «Частотного словника сучасної китайської мови» (现代汉语词频词典) – Xiàndài Hànyǔ cípín cídiǎn, зазначає, що китайський лінгвіст визначив, що 3140 слів із 8000 найчастотніших, є багатозначними [14, с. 163]. Завдяки

цим даним зроблено висновок, що полісемічні зв'язки у загальноживаній лексиці китайської мови є явищем природним і таким, якого уникнути неможливо, внаслідок того, що неможливо створювати все нові й нові слова для позначення кожної нової ідеї чи поняття. Отже, полісемія в китайській мові є одним із основних способів зв'язку між лексико-семантичними групами, що і приводить до створення слів-полісемів.

Щодо виникнення полісемічних одиниць, то у китайському мовознавстві, також і як в українському, відомі три основні способи розвитку вторинних значень у полісемії – ланцюговий, радіальний та ланцюгово-радіальний. В таблиці 3 дано види лексичної полісемії, їх визначення та приклади в китайській мові.

Китайський лінгвіст Ван Хайянь зазначає, що «...до найбільш поширених способів розвитку полісемії у китайській мові відносяться метафори, що передбачають схожість внутрішніх властивостей, ознак, предметів, процесів та ін.» [15, с. 84]. Причину цього явища дослідник пов'язує з тим, що «...у метафорах відбивається національно-культурна та ментальна специфіка носіїв мови, їх світогляд та світорозуміння. Тому в метафорах міститься важлива історико-культурна інформація, пов'язана з особливостями життя того чи іншого народу, фактами історичних подій» [15, с. 84].

Семантична модель типу «людина-тварина» (і навпаки), так звані зооморфізми, відображають особливості національної культури та вироблені в ній стереотипи про різні уявлення. Тому у різних мовах такі образні подання повністю не збігаються. Ван Хайянь вдало приводить такі приклади незбігу зооморфізмів. Так, слово ластівка в слов'янських мовах вживається при лагідному зверненні до жінки. У китайській мові зооморфізм ластівка 吞- Tūn – це людина, яка діє пер-

Види лексичної полісемії, визначення, приклади в китайській мові

Радіальна полісемія	Ланцюгова полісемія	Радіально-ланцюгова полісемія
Початкове значення можна вважати центром, з якого відходять радіуси вторинних, похідних значень, які розвиваються безпосередньо з початкового, кожне з яких не залежить від попереднього похідного.	Наступне значення слова розвивається з попереднього, часто із значними відмінностями від початкового, і формується логічний ланцюг, що логічно розвивається з попереднього етапу.	У семантичній структурі слова можна виявити як ланцюгові, так і радіальні зв'язки.
Приклад: 学习 xuéxí – 1) вчитись; 2) навчання; 3) вивчення	Приклад: 老师 lǎoshī – 1) вчитель; 2) (звернення) шановний.	Приклад: 计划 jìhuà -- 1) план; 2) плановий; 3) проект; 4) програма; 5) розраховувати.

шою, щаслива, успішна в сім'ї жінки. Аналогом в українській мові є вираз «перша ластівка». Іменник сорока в слов'янських мовах позначає балакучу людину, пліткаря. Китайська сорока 喜鹊 – Xǐquè – це щаслива людина, яка приносить хороші новини [15, с. 85].

Явище полісемії в китайській мові розглядалось також в курсових роботах майбутніх синологів, що означає зацікавленість і бажання поглибити знання китайської мови [16, 17]. Так, в курсовій роботі В. О. Талашук «Явище полісемії в сучасній китайській мові» визначила головні передумови та причини виникнення полісемії, встановила відмінності та взаємозв'язок між поняттями омонімія та полісемія; виявила основні способи перекладу полісемії в китайській та українській мовах. Авторка посилається на праці відомого китайського лінгвіста Цянь Дасіня, який у своїй класифікації полісемії розрізняв омонімічну полісемію, омофонічну полісемію, метафоричну полісемію та контекстуальну полісемію. Омонімічна полісемія стосується ситуації, коли два або більше слів мають однакову вимову, але різні значення, наприклад «云» (yún), що означає «хмара» або «сказати» залежно від контексту. Омофонічна полісемія стосується ситуації, коли два або більше слів мають однакову вимову та подібні значення, наприклад «思考» (sīkǎo), що означає «думати» або «міркувати». Метафорична полісемія стосується ситуації, коли слово має одне основне значення та вторинне значення, яке походить від основного значення через метафоричне розширення, наприклад «桥» (qiáo), що означає «міст» і «зв'язок». Контекстуальна полісемія стосується ситуації, коли значення слова змінюється залежно від контексту, наприклад «鱼» (yú) означає «риба» або «прибуток», залежно від контексту [16, с. 11–12].

Як вже зазначалося, метафоричні полісеми відіграють важливу роль в китайській мові і не

тільки в китайській. Як приклад, можна навести таку китайську полісеми: «观察经济的窗口» (guānchá jīngjì de chuāngkǒu – дослівний переклад – Вікно в економіку) – «窗口» (chuāngkǒu) буквально означає «вікно», але тут його використовують метафорично, щоб означати «спосіб спостереження за змінами» або «можливість спостерігати зміни».

Лінгвісти досліджують також явище полісемії в китайській мові в окремих видах діяльності. Так, об'єктом дослідження О. П. Козоріз є юридична термінологія сучасної китайської мови [18]. Авторка визначає види полісемії (ланцюгову, радіальну і ланцюгово-радіальну), наводить відповідні приклади з юридичної термінології і, посилаючись на китайського лінгвіста Ге Бєня, визначає, що у китайській мові, також як і в українській, причинами виникнення багатозначності є розширення значення слова; метафора, метонімія і синекдоха, як різновид метонімії, і наводить відповідні приклади з китайської юридичної термінології.

Отже, на підставі проведеного аналізу останніх досліджень і публікацій можна дійти висновку, що полісемія, або асоціація двох чи більше пов'язаних значень з однією мовною формою, є розповсюдженим явищем в мовах і привертає увагу багатьох лінгвістів як українських, так і китайських.

Постановка завдання. Завдання проведеного дослідження визначалось в розробці, апробації, впровадженні в навчально-виховний процес здобувачів вищої освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізація (Мова і література (китайська) лексичних знань на підставі лекції-презентації «Явище полісемії в українській і китайській мовах: схожість і відмінності».

Виклад основного матеріалу. Навчально-виховний експеримент складався з двох етапів: констатувального і формувального. В експерименті брали участь 22 студента четвертого року навчання.

Мета констатувального експерименту – визначити бажання студентів поглибити знання з української і китайської мов, визначити рівень знань щодо явища полісемії, виявити інтерес студентів до проблеми полісемії в українській і китайській мовах, до схожості і відмінності явища полісемії в цих мовах. Для досягнення цієї мети проведено анонімне анкетування студентів.

В таблиці 4 наведено зміст анкети і результати опитування на констатувальному етапі.

Як видно з результатів анкетування, всі студенти виявили бажання підвищити рівень знань української і китайської мов. Разом з тим, анкету-

вання виявило, що більшість студентів не мають достатнього рівня знань щодо явища полісемії в українській і китайській мовах. Студенти після анонімного опитування зрозуміли, що їм необхідно поновити та поглибити знання з явища полісемії як в українській, так і в китайській мовах, та погодились взяти участь у лекції-презентації «Явище полісемії в українській і китайській мовах: схожість і відмінності».

У лекції-презентації застосовано матеріали із Інтернет ресурсів з показом слайдів, таблиць і наукових праць українських та китайських лінгвістів, які досліджували явище полісемії, наведено посилання на деякі сайти, які продемонстровано на лекції. Лекція проводилась в інтерактивному режимі. В процесі лекції увага студентів зосереджувалась на головних моментах інформації. Проводила лекцію авторка статті.

Таблиця 4

Виявлення рівня знань студентів щодо явища полісемії в українській і китайській мовах на констатувальному етапі експерименту

Питання	Результати опитування	
Чи бажаєте Ви поглибити свої знання української мови?	22/100%	0
Чи бажаєте Ви поглибити знання китайської мови?	22/100%	0
Будь ласка, дайте відповіді на наступні питання:	Результати опитування	
Дайте визначення явища полісемії.	Надали відповідь 4/18%	Не надали відповідь 18/82%
Дайте визначення поняттю «полісем». Наведіть приклади	Надали відповідь 4/18% Навели приклади 4/18%	Не надали відповідь 18/82% Не навели приклади 18/82%
Що уявляє собою лексична полісемія? Наведіть приклади	Надали відповідь 3/14% Навели приклади 3/14%	Не надали відповідь 19/86% Не навели приклади 19/86%
Які види лексичної полісемії Вам відомі? Наведіть приклади	Надали відповідь 2/9% Навели приклади 2/9%	Не надали відповідь 20/81% Не навели приклади 20/81%
Що таке стилістична полісемія?	Надали відповідь 2/9% Навели приклади 2/9%	Не надали відповідь 20/81% Не навели приклади 20/81%
Які види стилістичної полісемії Вам відомі? Наведіть приклади	Надали відповідь 0 Навели приклади 0	Не надали відповідь 22/100% Не навели приклади 22/100%
Чи відоме Вам явище полісемії в китайській мові?	Так 4/18%	Ні 18/82%
Наведіть приклади будь-яких китайських полісемів	Навели приклади 0	Не навели приклади 22/100%
Чи бажаєте Ви дізнатися про явище полісемії в китайській мові, її особливості, схожість та відмінність від української полісемії?	Так 22/100%	Ні 0
Чи бажаєте Ви взяти участь у лекції-презентації «Явище полісемії в українській і китайській мовах: схожість і відмінності»?	Так 22/100%	Ні 0

Після проведення лекції на електронні пошти студентів надіслано їй текст для ознайомлення і підготовки до наступного анкетування. Через тиждень після цього проведено повторне анкетування. Зміст анкети і результати повторного анкетування наведено в таблиці 5.

Як видно з результатів опитування (див. табл. 5), після проведення і засвоєння лекції всі студенти визнали корисним участь у лекції. Всі учасники лекції дали визначення явища полісемії, мають повне уявлення про види лексичної і стилістичної полісемії, навели приклади з української та китайської мов. Майже всі студенти знають ієрогліф, що означає слово полісемія, і пінїнь цього ієрогліфу.

Висновки. Відповідно до когнітивно-прагматичного аспекту зроблено акцент на практичному

використанні надбаних знань явища полісемії в українській і китайській мовах, як в процесі навчання, так і в майбутній професійній діяльності студентів.

З результатів формульованого експерименту можна дійти висновку, що проведення інтерактивної онлайн лекції «Явище полісемії в українській і китайській мовах: схожість і відмінності» було корисним для майбутніх викладачів китайської мови і літератури, так як учасники отримали відомості про явище полісемії, про лексичну і стилістичну полісемію, зміст цих понять, їх види, визначили схожість і відмінності явища полісемії в українській і китайській мовах, отримали текст лекції-презентації з посиланнями на відповідні електронні ресурси. Знання явища полісемії знадобяться майбутнім синологам в їх

Таблиця 5

Виявлення рівня знань студентів про явище полісемії в українській і китайській мовах на формульованому етапі експерименту

Питання	Результати опитування	
Чи корисним для Вас була участь у лекції-презентації «Полісемія в українській і китайській мовах: схожість і відмінності»?	22/100%	0
Будь ласка, надайте відповіді на наступні запитання:	Результати опитування	
Дайте визначення явища полісемії.	Надали відповідь 22/100%	Не надали відповідь 0
Дайте визначення поняття «полісем». Наведіть приклади	Надали відповідь 22/100% Навели приклади 22/100%	Не надали відповідь і не навели приклади 0
Що уявляє собою лексична полісемія? Наведіть приклади	Надали відповідь 22/100% Навели приклади 22/100%	Не надали відповідь і не навели приклади 0
Які види лексичної полісемії Вам відомі? Наведіть приклади	Надали відповідь 22/100% Навели приклади 22/100%	Не надали відповідь і не навели приклади 0
Що таке стилістична полісемія?	Надали відповідь 22/100% Навели приклади 22/100%	Не надали відповідь і не навели приклади 0
Які види стилістичної полісемії Вам відомі? Наведіть приклади	Надали відповідь 22/100% Навели приклади 22/100%	Не надали відповідь і не навели приклади 0
Чи відоме Вам явище полісемії в китайській мові?	Так 22/100%	Ні 0
Наведіть приклади будь-яких китайських полісемів	Навели приклади 22/100%	Не навели приклади 0
Напишіть ієрогліф «полісемія» і пінїнь цього ієрогліфу	Надали відповідь 20/91%	Не надали відповідь 2/9%

професійній діяльності при спілкуванні з носіями мови, як у нашій країні, так і в Китаї. Зроблено висновок, що знання явища полісемії допомагає уникнути неправильного розуміння тексту та зро-

зуміти, яке саме значення має використовуватися в конкретному контексті, й, таким чином, краще розуміти мову, культуру наших народів, що слугує вагомим фактором при комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енциклопедичний словник класичних мов / за ред Л. Л. Звонської : 2-ге видання, виправлене і доповнене. Київ : Київський університет, 2017. 552 с.
2. Українська мова : енциклопедія / ред. кол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк (заст. голови) : 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
3. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура : навч. посіб. для студ.-філол. Харків : Вища школа, 1976. 108 с.
4. Симоненко Л. О. Лінгвістичні проблеми унормування наукової термінології. Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. Київ, 2007. Вип. VII. С. 21–25.
5. Малевич Л. Д. Термінологічна полісемія : онтологія явища, різновиди, шляхи впорядкування. Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. Київ, 2007. Вип. VII. С. 78–81.
6. Склад і структура термінологічної лексики української мови / А. В. Крижанівська та ін.; за ред. А. В. Крижанівської. Київ : Наук. думка, 1984. 196 с.
7. Туровська Л. В. Військові звання та посади в Україні : монографія. Київ : Ірпінь: Перун, 2005. 160 с.
8. Сога Л. В. Полісемія як мовна універсалия в системі європейських мов. *Журнал науковий огляд*. № 4 (25), 2016. С. 1–13.
9. Ulmann S. *The Principles of Semantics* / S. Ulmann. Oxford : Basil Blackwell, 1959. 345 p.
10. StudeFiles. URL: <https://studfile.net/preview/5204346/page:3>.
11. Полісемія – це що за явище? Типи та приклади полісемії. presa. com.ua. URL: <https://presa.com.ua/navchannia/polisemiya-tse-shcho-za-yavishche-tipi-ta-prikladi-polisemiji.html>
12. Гребченко А. О. Особливості семантичної структури багатозначних слів. *Перекладацькі інновації: матеріали III Всеукраїнської студентської наук.-практ. конф, м. Суми, 15–16 березня 2013* / редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.В. Ємельянова та ін. Суми : Сумський державний університет, 2013. С. 11–12.
13. Юен Рен Чао. *Mandarin Primer: інтенсивний курс розмовної китайської мови*. Кембридж, МА : Harvard University Press. 1948. URL: https://books.google.com/books/about/Mandarin_Primer.html?id=5TNkAAAAMAAJ.
14. Ситник І. В. Системно-структурні особливості лексики китайськомовного педагогічного дискурсу : дис. доктора філософії. Спеціальність 035 – Філологія Галузь знань 03 – Гуманітарні науки, Київ, 2022. 316 с.
15. Ван Хайянь. Полісемія і омонімія. URL: <https://elib.bspu.by/bitstream/doc/40441/1/120172084.pdf>
16. Талащук Т. В. Явище полісемії в сучасній китайській мові. Курсова робота. Київ, 2023. 25 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4069>
17. Коломійчук Б. В. Особливості функціонування та перекладу полісемії в сучасній китайській літературі. Курсова робота. Київ, 2023. 33 с. URL : <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4780>.
18. Козоріз О. П. Явище полісемії у юридичній термінології сучасної китайської мови. *Східний світ*. 2012. № 3. С. 80–87. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/SkhS_2012_3_12